

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 18CoCsp/16/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8219202158
Dátum vydania rozhodnutia: 22. 07. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Daniela Babinová
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2020:8219202158.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Daniely Babinovej a členov senátu JUDr. Mariany Muránskej a Mgr. Miloša Koleka v spore žalobcu: PROFI CREDIT Slovakia, s.r.o., so sídlom Pribinova 25, Bratislava, IČO: 35 792 752, zastúpeného: JUDr. Pavol Pospecha, advokát, Lichnerova 23, 90301 Senec, proti žalovanému: E. R., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. XX/XX, XXX XX G., o zaplatenie 692,70 eura s príslušenstvom, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Bardejov č. k. 7Csp/41/2019-50 zo dňa 15.01.2020 jednohlasne takto

rozhodol:

- I. Potvrďuje rozsudok vo výrokoch II. a III.
- II. Stranám sporu nepriznáva náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom Okresný súd Bardejov (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozhodol, cit. :

„I. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi sumu 318,09 Eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 0,39 Eur za obdobie od 13.9.2017 do 10.1.2020 a úrokom z omeškania 0,4% ročne zo sumy 318,09 Eur od 11.2.2020 do zaplatenia, všetko to v lehote do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

II. V prevyšujúcom rozsahu žalobu z a m i e t a .

III. Žalovanému voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania n e p r i z n á v a .“

2. Citoval ustanovenia § 497 Obchodného zákonníka, § 1 ods. 2, § 2, § 7 ods. 1,2,4, 16, 17 a 27, § 11 ods. 2 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov (ďalej len „ZoSÚ“), § 3, § 39, § 52 ods.1 a 2, § 53 ods. 1, 5 a 9, § 54 ods. 1 a 2, § 544 ods. 1 a 3, § 565 a § 517 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka.

3. V odôvodnení rozhodnutia okrem iného uviedol, že predmetom konania bol nárok žalobcu, ktorý odvíjal od zmluvy o spotrebiteľskom úvere, ktorej účelom bolo poskytnutie úveru podľa ZoSÚ. Žalobca poskytol žalovanému finančné prostriedky bez uvedenia účelu, ktoré sa žalovaný zaviazal splácať v dohodnutých mesačných splátkach. V konaní nie je sporné, že na strane poskytovateľa úveru ide o podnikateľa a na strane žalovaného - príjemcu služby - fyzická osoba ako spotrebiteľ. Podporne platí na daný vzťah aj úprava § 52 a nasl. ustanovení Občianskeho zákonníka o spotrebiteľských zmluvách. V procese dokazovania súd prvej inštancie zistil, že pri poskytovaní úveru boli zo strany žalobcu pred uzavretím zmluvy porušené ustanovenia § 7 ZoSÚ o posudzovaní schopnosti spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver s odbornou starostlivosťou. Dospel k záveru, že žalobca pred poskytnutím úveru ako veriteľ neposúdil so zákonom vyžadovanou odbornou starostlivosťou bonitu

klienta prostredníctvom preukázania jeho príjmov, výdavkov a rodinného stavu, teda pri uzatvorení zmluvy konal bez dostatočných údajov o sociálno-ekonomickej situácii spotrebiteľa, čo je potrebné považovať za hrubé porušenie povinnosti zisťovania bonity klienta s odbornou starostlivosťou vedúce súd k záveru, že poskytnutý úver je z tohto dôvodu bez úrokov a bez poplatkov. Zároveň žalobca nebol oprávnený úver predčasne (jednorázovo) zosplatiť, pretože pri posudzovaní schopnosti splácať spotrebiteľský úver žalovaným nežiadal dlžníka o preukázanie v tomto smere rozhodujúcich skutočností. Pokiaľ tak právny predchodca urobil a úver predčasne zosplatnil, tento úkon právneho predchodcu žalobcu súd prvej inštancie hodnotil ako v rozpore so zákonom a na základe toho ako neplatný v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka s poukazom na § 11 ods. 2 ZoSÚ. Ďalším dôvodom nepriznania sumy prevyšujúcej čerpanú výšku úveru súd prvej inštancie videl v neplatnosti tých častí zmluvy, na základe ktorých právny predchodca žalobcu poskytnutý úver úročil úrokovou sadzbou vo výške 20,69% ročne. Uvedená neplatnosť tohto dojednania je daná jeho zrejým rozporom s dobrými mravmi, pretože táto výška úroku za poskytnuté finančné prostriedky neprímerane prevyšuje úroky obvykle požadované na finančnom trhu za spotrebiteľské úvery v obdobných prípadoch v rozhodnom období, známe súdu z jeho činnosti, osobitne uplatňovanými bankami pri poskytovaní úverov alebo pôžičiek (7,37% ročne). Konštatoval, že žalobca na súde uplatnil pohľadávku z úveru, ktorého splatnosť v celosti nenastala - do dňa vydania tohto rozhodnutia bolo splatných celkovo 35 splátok z celkového počtu 48 splátok. Vzhľadom na záver o bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru ku dňu vydania rozsudku bol v prípade rozvrhnutia povinnosti splatiť požičanú sumu v 48 rovnomerných splátok úver splatný len v sume 364,59 eura. Po započítaní žalovaným uskutočnených úhrad v sume 46,50 eura predstavuje nezaplatenú časť úveru, ktorá je ku dňu vydania tohto rozsudku súčasne splatná suma 318,09 eura a preto len v tejto časti súd žalobe vyhovel. Pokiaľ ide o nárok na zmluvnú pokutu vo výške 0,04% denne zo sumy 692,70 eura s poukazom na časť 11.1 zmluvy súd prvej inštancie zastáva názor, že takéto dojednanie o zmluvnej pokute pre dojednanú výšku zmluvnej pokuty predstavuje v posudzovanom spore dojednanie o zmluvnej pokute predstavuje neprijateľnú, a tým neplatnú zmluvnú podmienku (§ 53 ods. 4 písm. k), ods. 5 Občianskeho zákonníka), keďže zmluvná pokuta bola dohodnutá pre prípad porušenia povinnosti, za ktoré žalobca môže (a podanou žalobou tak aj urobil) žiadať zákonné úroky z omeškania, ide teda o ďalšiu (duplicitnú) sankciu za omeškanie.

4. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V konaní mal žalobca úspech v rozsahu 46% z uplatneného práva, neúspech v rozsahu 54% (čo je súčasne úspechom žalovaného). V danom prípade žalobca bol prevažne neúspešný a žalovaný si nárok na náhradu trov konania neuplatnil, preto rozhodol, že žalovanému voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania nepriznáva.

5. Proti zamietavému výroku rozsudku a výroku o trovách konania podal žalobca včas odvolanie. Uviedol, že posúdenie schopnosti spotrebiteľa splácať úver za požadovaných /navrhnutých podmienok je v rámci postupov a praxe žalobcu vykonávané zisťovaním a overovaním údajov o výške príjmov a výdavkov žalovaného, o samotnom žalovanom (predloženie dokladu totožnosti) a tiež sa vykonáva preverenie v tzv. negatívnej databáze dlžníkov. Ustanovenie § 7 ZoSÚ v odseku 2 ukladá aj spotrebiteľovi povinnosť poskytnúť veriteľovi úplné, presné a pravdivé údaje potrebné na posúdenie jeho schopnosti splácať úver. V prípade zmluvy spotrebiteľskom úvere číslo XXXXXXXXXXXX bola žiadosť o poskytnutie úveru predložená vo februári 2017 a jej súčasťou je analýza bonity. Správnosť a pravdivosť údajov získavaných od žalovaného bola potvrdená aj jeho podpisom. Získané údaje boli v rámci zákonných možností overené cez databázu prevádzkovanú v zmysle paragrafu 7 ZoSÚ. Výška deklarovaného príjmu v sume 519,22 eura bola riadne dokladovaná potvrdením od Sociálnej poisťovne. Výška príjmov a výdavkov bola vyhodnotená so zameraním najmä na výšku tzv. voľných zdrojov zostávajúcich žalovanému po úhrade všetkých už jestvujúcich výdavkov. Tieto sa použili na pre posúdenie, či z takto zistených voľných zdrojov bude možné pre žalovaného uhradiť splátku na úhradu ním požadovaného úveru. Celková výška záväzkov žalovaného bola spolu 426,28 eura, z čoho vyplývalo že voľné zdroje žalovaného (ako rozdiel medzi príjmom a výdavkami) predstavujú spolu sumu 92,94 eura. Poukázal na to, že bezúročnosť a bezpoplatkovosť poskytnutého úveru podľa ustanovenia § 11 ods. 2 veta druhá ZoSÚ má za následok len hrubé porušenie povinnosti podľa § 7 ods. 1 zo strany veriteľa. Vo vzťahu k posúdeniu zmluvného úroku v rozpore s dobrými mravmi uviedol, že zo žiadnej právnej normy, ktorá sa týka spotrebiteľských úverových zmlúv a ktorá by bola platná a účinná v čase uzavretia úverovej zmluvy nevyplýva, že sa má výška úrokovej sadzby riadiť priemernou úrokovou sadzbou bánk. Uviedol, že v prvom štvrtroku 2017 boli úrokové miery úverov - nové obchody pre spotrebiteľské úvery od 1 do 5 rokov 10,94 % a teda dvojnásobok priemernej ročnej percentuálnej miery nákladov pri obdobnom

úvere (od 1 do 5 rokov) v čase uzavretia zmluvy predstavoval 21,88 %. V zmluve je uvedená úroková sadzba 20,69 %. Keďže ani výška úrokovej sadzby podľa zmluvy, ani RPMN nepresahuje uvedený dvojnásobok priemernej ročnej percentuálnej miery nákladov, teda je v súlade s právnou úpravou, nemôže byť úrok v zmluve ani v rozpore s dobrými mravmi. Namietal rozhodnutie súdu aj v časti zamietajúcej uplatnený nárok na zmluvnú pokutu. Skutočnosť, že ustanovenie o zmluvnej pokute nie je individuálne dohodnuté nespôsobuje jeho neplatnosť. Jasne a nesporne to vyplýva z § 53 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka. Zmluvná pokuta dohodnutá v zmluve zodpovedá § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka jeho vykonávacieho predpisu (§3a nariadenia vlády č. 87/1995 Z.z.). Žalobca v nadväznosti na uvedené podal podľa § 365 ods. 1 písm. d), f) a h) CSP odvolanie a navrhol, aby odvolací súd zmenil rozhodnutie v napádanej časti, tak že žalobe žalobcu vyhovie v celom rozsahu a žalovaného zaviazal na náhradu trov konania žalobcu v celom rozsahu.

6. Krajský súd v Prešove ako súd odvolací (§ 34 CSP) po zistení, že odvolanie bolo podané v zákonom stanovenej lehote (§ 362 ods. 1 CSP), oprávnenou osobou (§ 359 CSP) proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (§ 355 CSP), preskúmal rozhodnutie v napadnutej časti, ako aj konanie mu predchádzajúce v zmysle zásad vyplývajúcich z ust. § 379 a nasl. CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 385 CSP a contrario) s tým, že miesto a čas vyhlásenia rozsudku oznámil na úradnej tabuli aj webovej stránke odvolacieho súdu a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné.

7. V odvolacom konaní z dispozičnej zásady vyplýva, že odvolací súd vec prejedná v medziach, v ktorých sa odvolateľ domáha prieskumu. Určením rozsahu napadnutia rozhodnutia súdu prvej inštancie odvolateľ nielen vymedzuje to, ohľadne akých výrokov u rozhodnutia súdu prvej inštancie nastal suspenzívny účinok odvolania, ale súčasne stanoví medze, v ktorých je odvolací súd oprávnený a povinný rozhodnutie súdu prvej inštancie preskúmať.

8. So zreteľom na obsah odvolania žalobcu bol v odvolacom konaní preskúmaný výrok napadnutého rozsudku, ktorým súd prvej inštancie žalobu v prevyšujúcej časti zamietol, ako aj súvisiaci výrok o trovách konania. Keďže výrok, ktorým bolo žalobe čiastočne vyhovené žalovaný v odvolaní nenapadol, nebol preto v odvolacom konaní predmetom preskúmania a ako taký nadobudol právoplatnosť.

9. Z obsahu spisu vyplýva, že žalobca a žalovaný uzavreli Zmluvu o spotrebiteľskom č. XXXXXXXXXXXX (ďalej len „Zmluva“) zo dňa XX.XX.XXXX. Predmetom Zmluvy bolo poskytnutie úveru vo výške 500 eur, so splatnosťou úveru v 48 mesačných splátkach vo výške 15,40 eura, RPMN za úver bola 22,67 %, ročná úroková sadzba 20,69 %.

10. V zhode so súdom prvej inštancie, ani odvolací súd v predmetnej veci nemal pochybnosti o tom, že predmetný vzťah medzi žalobcom a žalovaným je vzťahom spotrebiteľským, pretože uzatvorená zmluva je štandardnou formulárovou spotrebiteľskou zmluvou, kde žalobca vystupoval v postavení dodávateľa, pretože pri uzatváraní spotrebiteľskej zmluvy konal v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti a žalovaný je spotrebiteľom, keďže pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekonala v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti. Súd prvej inštancie preto správne vec právne posúdil, keď na predmetný prípad aplikoval predovšetkým ustanovenia na ochranu spotrebiteľa. Odvolací súd navyše poukazuje aj na to, že žalobca v podanom odvolaní nenamietal spotrebiteľský charakter predmetnej zmluvy.

11. Podľa názoru odvolacieho súdu, súd prvej inštancie pri posudzovaní splnenia povinnosti podľa § 7 ods. 1 ZoSÚ žalobcom zodpovedal všetky otázky, ktoré považoval pre rozhodnutie za podstatné, v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností vyvodil správny záver. Ani v priebehu odvolacieho konania sa na skutkových a právnych zisteniach súdu prvej inštancie nič nezmenilo, odvolací súd si osvojil náležité odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie, na ktoré odkazuje.

12. Podľa § 7 ods. 1 ZoSÚ veriteľ je pred uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo pred zmenou tejto zmluvy spočívajúcej v navýšení spotrebiteľského úveru povinný posúdiť s odbornou starostlivosťou schopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver, pričom berie do úvahy najmä dobu, na ktorú sa poskytuje spotrebiteľský úver, výšku spotrebiteľského úveru, príjem spotrebiteľa a prípadne aj účel spotrebiteľského úveru.

13. Podľa § 11 ods. 2 ZoSÚ ak veriteľ nekonal s odbornou starostlivosťou podľa § 7 ods. 1, nie je oprávnený vyžadovať od spotrebiteľa jednorazové splatenie spotrebiteľského úveru. V prípade hrubého porušenia povinnosti podľa § 7 ods. 1 sa úver považuje za bezúročný a bez poplatkov. Za hrubé porušenie povinnosti podľa § 7 ods. 1 sa považuje posudzovanie schopnosti splácať úver veriteľom bez akýchkoľvek údajov o príjmoch, výdavkoch a rodinnom stave spotrebiteľa alebo bez prihladenia na údaje z príslušnej databázy alebo registra na účely posudzovania schopnosti spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver. Za hrubé porušenie povinnosti podľa § 7 ods. 1 sa považuje aj porušenie ustanovení § 7 ods. 19 až 42.

14. Podľa čl. 8 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS, členské štáty zabezpečia, že veriteľ pred uzavretím zmluvy o úvere posúdi úverovú bonitu spotrebiteľa na základe dostatočných informácií získaných, ak je to vhodné, od spotrebiteľa a v prípade potreby na základe nahliadnutia do príslušnej databázy. Členské štáty, ktorých právne predpisy ukladajú veriteľovi povinnosť posúdiť úverovú bonitu spotrebiteľa na základe nahliadnutia do príslušnej databázy, si môžu túto povinnosť zachovať.

15. Súdny dvor v rozsudku z 27. marca 2014, LCL Le Crédit Lyonnais (C-565/12, EU:C:2014:190) posudzoval dodržanie hraníc vymedzených pre režim sankcií, ktorý bol stanovený zo strany členského štátu, v danom prípade v súvislosti so sankciou spočívajúcou v zániku v zásade celého nároku veriteľa na úroky v prípade porušenia povinnosti upravenej v článku 8 smernice 2008/48, t.j. preveriť pred uzavretím zmluvy úverovú bonitu spotrebiteľa. Vzhľadom na dôležitosť cieľa ochrany spotrebiteľov, ktorý je nerozlučne spojený s povinnosťou veriteľa preveriť úverovú bonitu dlžníka, Súdny dvor rozhodol, že ak by sa sankcia zániku nároku na úroky oslabilala alebo úplne znefunkčnila, nevyhnutne by z toho vyplývalo, že nemá skutočne odrádzajúcu povahu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 27. marca 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, body 52 a 53) (bod 64., 65. Rozsudku SD vo veci C-42/15 Home Credit Slovakia, a.s. proti Kláre Biróovej).

16. „Povinnosť posouzení úvěruschopnosti spotřebitele chrání nejen spotřebitele samého před negativními důsledky neschopnosti úvěr splácat, ale zprostředkovaně také společnost jako celek, neboť předchází negativním sociálními důsledkům předlužení a insolvence v podobě pádu spotřebitele a osob na něm závislých do veřejné sociální sítě, narušení rodinných a sociálních vztahů atd. V neposlední řadě chrání i pozici věřitelů samých, neboť odborné posouzení úvěruschopnosti spotřebitele při žádosti o další úvěr snižuje riziko věřitelů, kteří těmto spotřebitelům poskytli úvěry či jiné služby již dříve. Proto zákon, konkrétně zákon o spotřebitelském úvěru (jeho § 9 odst. 1) stanoví, že věřitel je povinen při posouzení úvěruschopnosti spotřebitele postupovat s odbornou péčí. Lze přisvědčit odvolacímu soudu, že věřitel nedostojí povinnosti stanovené mu zákonem o spotřebitelském úvěru, tedy nepostupuje s odbornou péčí při posouzení schopnosti spotřebitele splácat spotřebitelský úvěr, vyjde-li z objektivně nedoloženého osobního prohlášení dlužníka o jeho osobních, výdělkových a majetkových poměrech. Na tom nic nemění, že dlužník není evidován v databázích dlužníků. ... Odborná péče předpokládá údaje, které dlužník věřiteli uvedl, ověřit, resp. objektivně podložit minimálně potvrzením zaměstnavatele dlužníka (srov. Wachtlová, L a Šlanina, J.: Zákon o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů č. 145/2010 Sb. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 98-109, ISBN 9788074001185). Nepochybně klíčová je i povinnost věřitele využívat veřejně dostupné informace, jakými jsou například státem publikované údaje o životním a existenčním minimu podle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, a o průměrných výdajích obyvatelstva (databáze Českého statistického úřadu), a tyto porovnávat se známými nebo od spotřebitele zjištěnými (ne pouze tvrzenými) informacemi o jeho příjmech a výdajích“ (porovnaj rozsudok Nejvyššího soudu ČR 33 Cdo/2178/2018 zo dňa 25.07.2018).

17. V súvislosti so zisťovaním bonity spotrebiteľa odvolací súd poukazuje na doplňujúci návrh, ktorým sa mení a dopĺňa Zákon č. 129/2010 Z.z., v ktorom sa okrem iného uvádza: „Zámer finančného sprostredkovateľa je často presvedčiť nebonitného klienta, ktorý má problémy s kontrolou vlastných finančných tokov a hospodárením, aby pristúpil na úver, u ktorého je v mnohých prípadoch zjavné, že ho spotrebiteľ nebude vedieť splácať. Finančný sprostredkovateľ je motivovaný zanedbať povinnosť skúmania spotrebiteľovej schopnosti splácať úver vidinou peňažnej prémie za sprostredkovanie a subjekt poskytujúci úver si je vedomý, že v prípade neschopnosti splácať majetok môže siahnuť za pomoci štátneho donútenia na majetkové hodnoty dlžníka, napríklad obydlie. Prípadný argument zo strany veriteľa, že exekúcia majetku u nebonitných klientom je prirodzeným následkom nedodržania povinnosti splácať úver neobstojí. Je tak z dôvodu, že v prípade hrubého porušenia povinnosti skúmať

spotrebiteľovu schopnosť splácať úver veriteľom z dôvodu vidiny majetkových hodnôt spotrebiteľa vstupuje veriteľ do zmluvného vzťahu v zlej viere (malé fide), keďže si je dopredu vedomý toho, že spotrebiteľ pri svojej úrovni bonity s veľkou pravdepodobnosťou nebude môcť splácať úver. Veriteľ si je teda vedomý faktu, že hlavnou časťou zmluvného plnenia, ktorú od spotrebiteľa obdrží nebudú splátky úveru, ale poplatky za omeškanie platieb a uspokojenie z majetkových hodnôt spotrebiteľa v dôsledku spotrebiteľovej platobnej neschopnosti. Za hrubé porušenie povinnosti podľa § 7 ods. 1 ZoSÚ možno považovať povrchné skúmanie schopnosti splácať úver bez údajov o sociálno-ekonomickej situácii spotrebiteľa v rozpore s odbornou starostlivosťou alebo účelové použitie dokladov o platobnej schopnosti spotrebiteľa na vytvorenie zdania väčšej bonity spotrebiteľa, ako tomu v skutočnosti je, aby mu bol poskytnutý väčší úver, ako je schopný splácať.

18. Vzhľadom na vyššie uvedené nároky, ktoré na dodávateľa kladie úniijné právo a s poukazom na ust. § 7 ods. 1 ZoSÚ je plne opodstatnené vyžadovať v súdnom konaní preukázanie skúmania bonity klienta žalobcom. Pokiaľ si žalobca uplatňuje právo na plnenie zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere, je nutné vyhodnotiť, či pri uzatvorení zmluvy boli splnené všetky povinnosti a podmienky, ktoré na tieto zmluvné vzťahy kladie právna úprava zameraná na ochranu spotrebiteľa, t.j. § 52 a nasl. OZ, ZoSÚ a ďalšie. Bolo na žalobcovi, aby tento preukázal, že bonitu žalovaného náležite skúmal, že si splnil povinnosť vyplývajúcu mu z ust. § 7 ods. 1 ZoSÚ.

19. Cieľom dôkaznej povinnosti vychádzajúcej je unesenie dôkazného bremena v rozsahu, v ktorom dôkazné bremeno spočíva na strane sporu bez ohľadu na jeho procesné postavenie. Nesplnenie dôkaznej povinnosti prináša zo sebou také rozhodnutie súdu, ktoré vychádza zo skutkového základu zisteného z dôkazov navrhnutých stranou v opačnom procesnom postavení než je strana sporu, ktorá nespĺnila alebo nedostatočne splnila svoju dôkaznú povinnosť. Splnenie dôkaznej povinnosti neznamena automaticky unesenie dôkazného bremena. Dôkazným bremenom v spojitosti s dôkaznou povinnosťou sa rozumie zodpovednosť strany sporu za výsledok konania, ktorý závisí od zistení z navrhnutých a vykonaných dôkazov. V praxi môžu navrhnuté dôkazy vyznieť ako nepoužiteľné zdroje informácií vo vzťahu k uplatnenej súdnej ochrane bez zreteľa na procesné postavenie účastníka. Zmysel uplatňovania dôkazného bremena spočíva v zabezpečení reálneho uplatnenia základného práva na súdnu ochranu aj v prípadoch, v ktorých sa vykonajú všetky navrhnuté dôkazy, prípadne výnimočne aj iné než navrhnuté dôkazy a súd napriek tomu nemá jednoznačný skutkový základ pre svoje rozhodnutie. V takom prípade musí rozhodnúť v situácii dôkaznej núdze, ktorej dopad pričíta tej strane, na ktorej predovšetkým podľa predpisov hmotného práva leží dôkazné bremeno, t. j. zodpovednosť za preukázanie skutočnosti významných z hľadiska hmotného práva.

20. V konaní pred súdom prvej inštancie žalobca tvrdil, že bonitu klientov zisťoval na základe žiadosti žalovaného o poskytnutie spotrebiteľského úveru, potvrdením zamestnávateľa o výške príjmu/dokladom o výške príjmu dlžníka, potvrdením od Sociálnej poisťovne o výške dôchodku, ako aj preverením v negatívnej databáze dlžníkov.

21. Z obsahu spisu súdu prvej inštancie odvolací súd zistil nasledovne. Zo žiadosti o poskytnutie spotrebiteľského úveru vyplýva, že čistý mesačný príjem žalovaného predstavuje sumu 381,03 eura, čo potvrdzujú aj predložené výplatné lístky žalovaného za obdobie od 11/2016 do 1/2017. Podľa tejto žiadosti nie sú na žalovaného vedené žiadne exekúcie, jeho životné výdavky sú vo výške 50 eur, je ženatý bez nezaopatrených detí a býva v podnájme.

22. Pokiaľ odvolateľ v odvolaní poukázal na výšku deklarovaného príjmu v sume 519,22 eura (dokladovanú potvrdením od Sociálnej poisťovne), uvedené potvrdenie sa v spise nenachádza. Rovnako z obsahu spisového materiálu nie je zrejmé, ako odvolateľ zistil celkovú výšku záväzkov žalovaného 426,28 eura, v dôsledku čoho by mali byť voľné zdroje žalovaného v sume 92,94 eura. Tieto tvrdené skutočnosti neboli zo strany žalobcu preukázané.

23. Odvolací súd sa stotožňuje zo záverom súdu prvej inštancie, že žalobca síce zhromaždil o žalovanom isté množstvo informácií najmä o jeho príjme, avšak žalobca si na základe získaných informácií nemohol vytvoriť dostatočný obraz o platobnej schopnosti žalovaného, nakoľko nepoznal jeho výšku výdavkov, v tomto smere neunesol dôkazné bremeno. Z takéhoto rozsahu údajov aj podľa názoru odvolacieho súdu len ťažko možno posúdiť s odbornou starostlivosťou schopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver. Z dikcie zákona: „posúdiť s odbornou starostlivosťou schopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver“

logicky vyplýva, že s odbornou starostlivosťou schopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver nie je možné bez porovnania mesačných príjmov a výdavkov žiadateľa. Bez toho, aby žalobca preukázal, že skúmal aj iné aspekty, nemohol si utvoriť reálny obraz o majetkovej situácii žalovaného, potrebnej pre posúdenie jeho schopnosti splácať dlh zo zmluvy. Takýto spôsob zisťovania bonity klienta možno charakterizovať ako posudzovanie schopnosti splácať úver veriteľom bez údajov o sociálno-ekonomickej situácii spotrebiteľa, čo spôsobuje bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru, ako aj strata práva predčasne jednorazovo úver zosplatiť.

24. Na základe uvedeného súd prvej inštancie správne vyhodnotil, že posúdenie schopnosti spotrebiteľa splácať úver tak, ako to vykonal žalovaný ako veriteľ, nezodpovedalo zákonným požiadavkám.

25. Oporu vo vykonanom dokazovaní má i záver o neprimeranosti dojednaných úrokov

26. Podľa ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka výkon práv a povinnosti vyplývajúcich z občiansko-právnych vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.

27. Na kategóriu dobrých mravov treba osobitný dôraz klásť pri spotrebiteľských zmluvách. Pojem dobré mravy Občiansky zákonník nedefinuje. Je tomu tak preto, lebo dobré mravy podliehajú spoločenskému vývoju, ale tiež preto, že vo všetkých jednotlivostiach by bolo ťažké ich vystihnúť. Vo všeobecnosti však možno hovoriť o pravidlách morálneho charakteru všeobecne platných v demokratickej spoločnosti, v ktorej sa uplatňuje a presadzuje vzájomná slušnosť, ohľaduplnosť a vzájomné rešpektovanie. Je to v podstate súhrn určitých etických a kultúrnych pravidiel v spoločnosti všeobecne uznávaných.

28. Aplikáciu ustanovenia § 3 Občianskeho zákonníka v otázke výšky odplaty nevylučuje ani ustanovenie § 53 ods. 6 Občianskeho zákonníka účinného v čase uzatvorenia Zmluvy. Podľa tohto ustanovenia ak je predmetom spotrebiteľskej zmluvy poskytnutie peňažných prostriedkov, nesmie odplata prevyšovať najvyššiu prípustnú odplatu, ktorú možno od spotrebiteľa pri poskytnutí peňažných prostriedkov požadovať. Odplatu, podrobnosti o stanovení odplaty, kritériách jej stanovenia a najvyššiu prípustnú výšku odplaty ustanovuje vykonávací predpis.

29. Uvedené ustanovenie ale nemožno vykladať tak, aby do odplaty obvykle požadovanej na finančnom trhu za spotrebiteľské úvery v obdobných prípadoch sa zahrňovali i údaje od tých subjektov finančného trhu, ktoré poskytujú neprimerané úroky. Pripustenie takejto možnosti rozhodne nebolo vôľou zákonodarcu a preto pre účely zistenia výšky obvyklej odplaty sa musí vychádzať z údajov finančných inštitúcií poskytujúcich spotrebiteľské úvery za primerané odplaty riadiac sa zásadou dobrých mravov upravenou v ustanovení § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

30. Ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka patrí k právnym normám s relatívne neurčitou hypotézou, t. j. k právnym normám, ktorých hypotéza nie je stanovená priamo právnym predpisom a ktoré tak prenechávajú súdu, aby podľa svojho uváženia v každom jednotlivom prípade sám vymedzil hypotézu právnej normy zo širokého, dopredu neobmedzeného okruhu okolností. Pri posudzovaní, či konanie účastníka občianskoprávneho vzťahu je v súlade či v rozpore s dobrými mravmi, zákon výslovne neurčuje z akých hľadísk má súd vychádzať. Rozhodnutie o tom, či sú splnené podmienky pre použitie ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka alebo ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka je vždy potrebné urobiť po starostlivej úvahe, v rámci ktorej musia byť zvážené všetky rozhodujúce okolnosti.

31. Pri dojednávaní úrokov koná v súlade s dobrými mravmi len ten veriteľ, ktorý požaduje primeraný úrok bez ohľadu na to, že dlžník uzatvára zmluvu v situácii pre neho nepriaznivej. V súlade s dobrými mravmi je preto také konanie veriteľa, ktorý sa pri poskytnutí peňažných prostriedkov uspokojí bez ohľadu na to, v akej situácii sa nachádza dlžník s primeranou výškou odplaty za užívanie poskytnutých finančných prostriedkov, a ktorý svoje voľné peňažné prostriedky mieni zhodnotiť obvyklým spôsobom. Nie je možné neprihliadnuť na skutočnosť, že dlžník uzatvára zmluvu a dohodu o úrokoch často práve z dôvodov svojej inak neriešiteľnej finančnej situácie. Nezodpovedá preto všeobecne uznávaným vzťahom medzi ľuďmi, aby dlžník v takejto situácii poskytoval veriteľovi neprimerané a až úžernícke úroky. Neprimeranou, a preto odporujúcou dobrým mravom je taká výška úrokov, ktorá podstatne presahuje úrokovú mieru v dobe dojednania obvyklú určenú najmä s prihliadnutím k úrokovým sadzbám uplatňovanými bankami pri poskytovaní úverov alebo pôžičiek. Pri nebankových subjektoch, ktoré sú

taktiež súčasťou finančného trhu sa vzhľadom na vyššiu mieru rizika vo všeobecnosti dajú akceptovať vyššie úroky, rozhodne nie však viac ako o 100 % oproti priemeru bánk. V Zmluve dohodnutá úroková sadzba úveru vo výške 20,69 % takmer 3-násobne prevyšuje priemernú úrokovú sadzbu uplatňovanú bankami pri poskytovaní obdobných úverov alebo pôžičiek (7,37 %). Dohodnutá úroková miera teda podstatne prevyšuje obvyklú úrokovú mieru, a preto záver súdu prvej inštancie o neplatnosti dojednania o úrokoch pre rozpor s dobrými mravmi podľa ust. § 39 Obč. zákonníka je správny.

32. Správny je aj záver súdu prvej inštancie o neprijateľnosti zmluvnej pokuty vo výške 0,04 % denne, a to v zmysle bodu 11.1. Zmluvy, pričom žalobca v odvolaní nespochybňuje to, že takáto zmluvná podmienka už bola súdmi SR vyhlásená za neprijateľnú a žalobca mal povinnosť zdržať sa jej používania.

33. Dojednanie o zmluvnej pokute je neplatné pre neprijateľnosť zmluvnej podmienky (§ 53 ods. 2, 3 a 5 OZ), nakoľko ustanovenie o zmluvnej pokute (ktoré sa netýka hlavného predmetu zmluvy) bolo predpripravené na formulárovom tlačive samotného žalobcu a evidentne nie je výsledkom individuálneho dojednania medzi zmluvnými stranami a žalobca opak v spore nepreukázal (§ 53 ods. 3 OZ). Táto zmluvná podmienka nebola dohodnutá individuálne (je súčasťou formulárovej zmluvy vypracovanej veriteľom), dlžník do jej znenia zasiahnuť nemohol. Zmluvná pokuta je len jednostranná a týmto ustanovením sa sledujú len záujmy žalobcu na včasné plnenie dlžnej sumy zo strany žalovaného. Zmluvná pokuta za omeškanie so splnením toho istého záväzku a súčasne úrok z omeškania predstavujú pre spotrebiteľa neprimerane vysokú sankciu spojenú s nesplnením jeho záväzku, najmä ak je popri nich spotrebiteľ povinný zaplatiť aj ďalšiu zákonnú sankciu (úrok z omeškania). Dlžník je takúto zmluvnú pokutu povinný platiť dvakrát, a to pri omeškaní mesačnej splátky ako aj v prípade omeškania s úhradou mesačnej splátky o viac ako tri mesiace. Zároveň z citovaného ustanovenia zmluvy nie je zrejmé, do kedy je veriteľ oprávnený túto pokutu počítať.

34. Odvolací súd preto považoval odvolaciu námietku žalobcu ohľadom zmluvnej pokuty za neopodstatnenú, nakoľko táto neprijateľná zmluvná podmienka spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech žalovanej ako spotrebiteľa. Na základe neprijateľnej, a teda neplatnej zmluvnej podmienky by nebol dôvod na priznanie uplatneného nároku na zmluvnú pokutu.

35. Vychádzajúc z dôvodov, ktoré uviedol, odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v jeho napadnutej časti ako vecne správny, postupom podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP, potvrdil.

36. Správne rozhodnutiu súdu prvej inštancie vo veci samej zodpovedá aj súvisiaci výrok o trovách konania, ktorý odvolací súd podľa ustanovenia § 387 ods. 1 a 2 CSP, stotožňujúc sa s dôvodmi v rozhodnutí o trovách konania, potvrdil.

37. O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa ust. § 396 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 255 ods. 1 CSP. Dôvodom takéhoto rozhodnutia o trovách bola skutočnosť, že žalovaný bol úspešný, no v priebehu odvolacieho konania mu žiadne preukázateľné trovy nevznikli a žalobcovi ako procesne neúspešnej strane nárok na náhradu trov odvolacieho konania nevznikol. Odvolací súd vychádza z čl. 17 základných princípov CSP zakotvujúceho procesnú ekonómiu. Rozhodovanie postupom najskôr podľa § 262 CSP v spojení s ust. § 396 ods. 1 CSP o priznaní nároku strane na náhradu trov konania a následne súdom prvej inštancie o výške náhrady trov konania za situácie, keď oprávnenej strane žiadne trovy konania nevznikli, by bolo zjavne nielen nerozumné, ale i v rozpore so zásadou hospodárnosti civilného súdneho konania.

38. Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolať musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods.2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP). V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).